

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

„Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 w sprawie wzorów wspólnotowych i uchylającego rozporządzenie Komisji (WE) nr 2246/2002”

(COM(2022) 666 final – 2022/0391 (COD))

„Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawnej ochrony wzorów” (wersja przekształcona)

(COM(2022) 667 final – 2022/0392 (COD))

(2023/C 184/07)

Sprawozdawca: **Ferre WYCKMANS**

Wniosek o konsultację	a) Rada, 21.12.2022 b) Parlament Europejski, 12.12.2022 Rada, 21.12.2022
Podstawa prawna	a) Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej b) Art. 114 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia na sesji plenarnej	22.3.2023
Sesja plenarna nr	577
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	148/0/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) uważa, że skuteczny system ochrony wzorów jest korzystny dla konsumentów i ogółu społeczeństwa, gdyż zachęca do uczciwej konkurencji i uczciwych praktyk handlowych. Przyczynia się również do rozwoju gospodarczego, pobudzając kreatywność w przemyśle oraz w zakresie produktów, działalności handlowej i eksportu.

1.2. Aby wzór mógł być objęty ochroną prawną, w większości państw członkowskich musi zostać zarejestrowany w krajowym urzędzie ds. własności przemysłowej. W zależności od ustawodawstwa krajowego i rodzaju wzoru może on być również chroniony prawem autorskim jako niezarejestrowany wzór lub dzieło sztuki. W niektórych państwach członkowskich ochrona jako wzoru przemysłowego oraz ochrona przez prawo autorskie kumulują się, a w innych – wzajemnie się wykluczają. W pewnych okolicznościach wzór może kwalifikować się również do ochrony na mocy prawa nieuczciwej konkurencji, lecz warunki ochrony i zakres istniejących praw oraz środków prawnych mogą się znacznie różnić.

1.3. EKES sądzi, że by wesprzeć odbudowę i odporność Unii, a także zachęcić do innowacji i konkurencyjności, konieczne jest dostosowanie ram prawnych dotyczących wzorów do epoki cyfrowej. Zgadza się z nową definicją wzoru zawartą we wniosku dotyczącym dyrektywy. Nabiera ona znaczenia w świetle postępu technologicznego, gdyż pojęcie produktu rozszerzono na wzory technologiczne, które nie są zawarte w przedmiotach materialnych.

1.4. EKES popiera również ograniczenie ochrony do takich cech postaci produktu, które w widoczny sposób są przedstawione w ogłoszeniu, ponieważ zwiększa to pewność prawną ochrony.

1.5. EKES pozytywnie ocenia to, że we wniosku dotyczącym rozporządzenia przyjęto rozwiązanie przedstawione przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku w sprawie „Acacia” z dnia 20 grudnia 2017 r. ⁽¹⁾, w którym wyjaśnił on wykładnię pojęcia „klauzuli naprawy”, tym bardziej, że zwiększa to ochronę konsumenta.

⁽¹⁾ Sprawy połączone C-397/16 i C-435/16.

1.6. EKES uważa natomiast, że połączenie opłaty za publikację z opłatą za rejestrację nie obniży całkowitej kwoty należnych opłat, ponieważ zgodnie z propozycją znacznie wzrastają koszty odnowienia. Ten środek nie jest zatem tak korzystny dla MŚP i poszczególnych twórców, jak się stwierdza w dokumencie. EKES życzy sobie, by przewidziano niższe opłaty dla MŚP oraz poszczególnych twórców, w stosownych przypadkach – proporcjonalnie do ich obrotów.

1.7. Zdaniem EKES-u uproszczenie wynikające ze zniesienia wymogu „tej samej klasy” jest konieczne, lecz niewystarczające, gdyż należy jeszcze zwiększyć łatwość korzystania z systemów zgłaszania wzorów, proponowanych na stronach internetowych krajowych urzędów ds. ochrony własności przemysłowej oraz Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (EUIPO, dalej: Urząd). Aby sprostać temu wyzwaniu, urzędy mogłyby zwrócić się do rzeczników patentowych i tym samym ułatwić MŚP i poszczególnym twórcom ochronę ich wzorów.

1.8. EKES sądzi, że niewłaściwe jest wykorzystywanie art. 290 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) do opracowywania przepisów dotyczących sporów i odwołań od decyzji Urzędu, ponieważ akt delegowany ma na celu jedynie uzupełnienie aktu podstawowego i musi odnosić się wyłącznie do elementów innych niż istotne. Przepisy, których przyjęcie w drodze aktu delegowanego przewiduje się we wniosku dotyczącym rozporządzenia, odnoszą się do praw zapisanych w tytule VI Karty praw podstawowych Unii Europejskiej dotyczącym wymiaru sprawiedliwości, w tym w szczególności art. 47 w sprawie prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu. Nie można ich zatem uznać za elementy inne niż istotne.

1.9. EKES zaleca, by przepisy te ustanowiono w samym rozporządzeniu.

2. Kontekst

2.1. W prawie pozytywnym dyrektywa 98/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽²⁾ (dalej: „dyrektywa”) częściowo zharmonizowała ustawodawstwa państw członkowskich dotyczące wzorów, a rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 ⁽³⁾ (dalej: „rozporządzenie”) ustanowiło system ochrony jednolitych praw o takim samym skutku w całej Unii odnośnie do zarejestrowanych i niezarejestrowanych wzorów wspólnotowych, pod warunkiem że te ostatnie spełniają warunki ochrony, czyli są nowe i mają indywidualny charakter. W przypadku braku rejestracji właściciel może mieć trudności z udowodnieniem istnienia prawa do wzoru. Ponadto okres ochrony jest ograniczony do trzech lat, a zakres przyznanych praw jest mniejszy.

2.2. Rozporządzenie zostało zmienione w 2006 r., by nadać skuteczność przystąpieniu UE do haskiego systemu rejestracji międzynarodowej, co miało na celu stworzenie jednolitej, prostej, mało kosztownej i scentralizowanej procedury rejestracji wzorów w Światowej Organizacji Własności Intelktualnej (WIPO).

2.3. W rozporządzeniu wyłącza się części zamienne z zakresu ochrony wzorów wspólnotowych, gdyż nie udało się osiągnąć porozumienia w tej sprawie podczas prac nad sporządzeniem dyrektywy. W obliczu braku poparcia ze strony Rady Komisja wycofała swój wniosek dotyczący zmiany dyrektywy w 2014 r.

2.4. Omawiany wniosek jest następstwem tego niepowodzenia i wynika z wpisującego się w kontynuację reformy prawa znaków towarowych komunikatu Komisji z dnia 25 listopada 2020 r. pt. „Pełne wykorzystanie potencjału innowacyjnego UE – Plan działania w zakresie własności intelektualnej wspierający odbudowę i odporność UE”. Jego celem jest lepsze dostosowanie się do epoki cyfrowej, zwiększenie dostępności i skuteczności dla poszczególnych twórców, MŚP i przemysłu, zmniejszenie kosztów i złożoności, a także zwiększenie pewności prawa systemu ochrony.

3. Uwagi ogólne

3.1. Wzór przemysłowy składa się z elementów ozdobnych danego przedmiotu. Może być trój- lub dwuwymiarowy. Udany wzór łączy harmonijnie funkcję i formę. Bez względu na to, czy chodzi o stoły czy o telefony, wzór sprawia, że przedmiot jest atrakcyjny bądź preferowany spośród innych.

3.2. Wzór przemysłowy ma zastosowanie do różnych produktów przemysłowych i rzemieślniczych, takich jak przyrządy techniczne lub medyczne, zegarki, biżuteria, dobra luksusowe, artykuły gospodarstwa domowego, urządzenia elektryczne, pojazdy, konstrukcje architektoniczne, wyroby włókiennicze, sprzęt rekreacyjny itp.

3.3. Czyniąc przedmiot atrakcyjnym i zwiększając jego zniewalającą moc, wzór przemysłowy podnosi wartość rynkową produktu. Ochrona wzoru przyczynia się zatem do zapewnienia zwrotu z inwestycji.

⁽²⁾ Dyrektywa 98/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 1998 r. w sprawie prawnej ochrony wzorów (Dz.U. L 289 z 28.10.1998, s. 28).

⁽³⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. L 3 z 5.1.2002, s. 1).

3.3.1. EKES uważa, że skuteczny system ochrony jest zatem korzystny dla konsumentów i ogółu społeczeństwa, gdyż zachęca do uczciwej konkurencji i uczciwych praktyk handlowych.

3.3.2. Sprzyja również rozwojowi gospodarczemu, pobudzając kreatywność przemysłu i produkcji przemysłowej, a także rozwojowi działalności handlowej i eksportu.

3.4. Aby wzór mógł być objęty ochroną prawną, w większości państw członkowskich musi zostać zarejestrowany w krajowym urzędzie ds. własności przemysłowej. W zależności od ustawodawstwa krajowego i rodzaju wzoru może on być również chroniony prawem autorskim jako niezarejestrowany wzór lub dzieło sztuki.

3.5. W niektórych państwach członkowskich ochrona jako wzoru przemysłowego oraz ochrona przez prawo autorskie kumulują się, a w innych – wzajemnie się wykluczają. Wzór może kwalifikować się również do ochrony na mocy prawa nieuczciwej konkurencji, lecz warunki ochrony i zakres istniejących praw oraz środków prawnych mogą się różnić.

3.6. Mając na uwadze dążenie Unii do pobudzenia odbudowy, zwiększenia odporności oraz wspierania innowacji i konkurencyjności, EKES sądzi, że niezbędne jest dostosowanie ram prawnych dotyczących wzorów do epoki cyfrowej. Popiera nową proponowaną definicję, ponieważ jest ona odpowiednia w świetle postępu technologicznego i zarazem rozszerza pojęcie produktu na wzory technologiczne, które nie są zawarte w przedmiotach materialnych.

3.7. EKES pochwała również zwiększenie pewności prawa poprzez ograniczenie ochrony do cech postaci produktu, które są w widoczny sposób przedstawione w zgłoszeniu wzoru do rejestracji.

3.8. Popiera również dostosowanie zakresu praw wynikających z rejestracji wzoru w taki sposób, aby uwzględnić problemy związane z wdrażaniem technologii drukowania przestrzennego, a także uwzględnienie – na wzór prawa znaków towarowych – prawa właścicieli wzorów do zapobiegania przewożeniu towarów podrobionych przez terytorium Unii lub objęciu ich procedurą celną bez dopuszczenia ich do swobodnego obrotu, tak aby zwalczać podrabianie.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. *Klauzula naprawy i ochrona konsumentów*

4.1.1. Dużo słów przelano na papier odnośnie do ochrony części zamiennych („części składowych produktu złożonego”) przez prawo dotyczące wzorów. Rozporządzenie zapewnia ochronę, lecz towarzyszy jej wyjątek, tzw. „klauzula naprawy” mająca na celu ograniczenie monopolu producentów pojazdu lub sprzętu (zwłaszcza samochodów) na rynku części zamiennych (art. 110). Klauzula naprawy przewiduje, że właściciel wzoru dotyczącego części zamiennej nie może sprawować monopolu ani uniemożliwiać osobie trzeciej wprowadzenia do obrotu części zamiennych przeznaczonych do naprawy danego produktu i przywrócenia jego pierwotnego wyglądu.

4.1.2. Producent złożonego produktu końcowego (samochodu, zegarka, telefonu komórkowego itp.) często kontroluje cały łańcuch produkcji. Może zatem osiągnąć z tego podwójny zysk, na początku na rynku sprzedaży produktu gotowego, a następnie – na rynku sprzedaży części zamiennych.

4.1.3. Według ekonomii behawioralnej większość konsumentów dokonuje wyboru na podstawie ceny sprzedaży produktu pierwotnego, nie zwracając uwagi na cenę sprzedaży usług serwisowych. Stają się oni zatem zakładnikami początkowej inwestycji i są zmuszeni do zapłacenia ceny, której być może nie zaakceptowaliby w innych okolicznościach.

4.1.4. EKES zauważa, że ta sytuacja może wywołać problemy związane z prawem konkurencji, gdyż pierwotny producent/zakład montażu będący właścicielem prawa do wzorów ma istotną przewagę konkurencyjną, która może ostatecznie wyrządzić szkodę konsumentom:

- klientom – umożliwiając mu stosowanie wysokich cen lub sprzedaży wiązanej,
- serwisom naprawczym – opanowując rynek czy też dyktując warunki tym serwisom naprawczym, które zgadza się zaopatrywać,
- dostawcom, ponieważ może im on zakazać zaopatrywania niezależnych serwisów naprawczych lub zakazać niezależnym dostawcom kopiowania części, by zaopatrywać rynek napraw.

4.1.5. Aby uniknąć monopolizacji rynków wtórnych, prawodawca europejski postanowił ograniczyć prawa, które można uzyskać odnośnie do części zamiennych.

— Pierwsze ograniczenie jest czasami nazywane wyjątkiem dotyczącym „ściśle dopasowanych” części (ang. „must match”) (art. 8 ust. 2). Nie można objąć ochroną wyglądu zewnętrznego produktu niezbędnego do połączenia z innym produktem.

— Drugie ograniczenie dotyczy ochrony niewidocznych części.

4.1.6. Zgłoszenie wzoru nie może chronić części, która nie jest widoczna podczas normalnego użytkowania produktu (art. 4 ust. 2).

Dotyczy to na przykład:

- mechanizmu znajdującego się w zegarkach,
- wnętrza większości silników znajdujących się w elektrycznym sprzęcie gospodarstwa domowego,
- silnika samochodu (uznanego za niewidoczny podczas normalnego użytkowania pojazdu, nawet jeśli można go z łatwością zobaczyć, podnosząc maskę).

4.1.7. Chronione mogą być zatem te części zamienne, które nie zawierają żadnego mechanizmu wzajemnego połączenia i które są widoczne. Dlatego też na mocy rozporządzenia możliwa jest ochrona wielu części. Tytułem przykładu w przypadku samochodu są to:

- reflektory,
- błotniki,
- maska i drzwi (lecz nie zawiasy),
- kierownica.

4.1.8. Każdy konkurencyjny producent części zamiennych może zatem powielić produkt, którego nie chroni zgłoszenie wzoru, i dostarczyć go na rynek napraw.

4.1.9. Zastosowanie tych przepisów wzbudziło jednak wątpliwości. Dlatego też EKES z zadowoleniem przyjmuje, że we wniosku dotyczącym rozporządzenia uwzględniono rozwiązanie zaproponowane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku w sprawie „Acacia” z dnia 20 grudnia 2017 r., w którym wyjaśniono wykładnię pojęcia „klauzuli naprawy”.

4.1.10. EKES zwraca uwagę, że sąd apelacyjny w Paryżu zastosował to rozwiązanie w praktyce w przypadku obręczy sprzedawanych w sklepie internetowym w swym orzeczeniu z dnia 11 września 2018 r. w sprawie nr 2017/01589. Sprzedawca nie mógł skutecznie powołać się na „klauzulę naprawy”, ponieważ obręcze były oferowane „w celu dostosowania pojazdu do potrzeb estetycznych klienta” oraz „tuningu”. Sporne obręcze zostały zatem uznane za naruszające prawo, a sprzedawca został ukarany za podrabianie wzorów.

4.1.11. Niektóre państwa członkowskie zliberalizowały rynek części zamiennych. Francuska ustawa o klimacie i odporności nr 2021-1104 z dnia 22 sierpnia 2021 r. otwiera rynek sprzedaży niektórych części samochodowych od dnia 1 stycznia 2023 r.

4.1.12. Ma to na celu obniżenie cen na tym rynku. W latach 2019–2020 wzrosły one średnio o 8 %, głównie ze względu na coraz większą złożoność techniczną różnych części, takich jak silniki lusterek elektrycznych, czujniki zainstalowane w szybach przednich itp. W państwach o najbardziej liberalnym podejściu w tym zakresie ten sektor nie jest wysoko rozwinięty w przeciwieństwie do Niemiec – kraju potężnych producentów samochodów – gdzie rynek jest już bardziej otwarty.

We Francji od dnia 1 stycznia 2023 r. producenci sprzętu – niezależnie od tego, czy chodzi o oryginalny sprzęt, czyli czy uczestniczyli w montażu nowego pojazdu, czy też są niezależni – mogą sprzedawać szyby. Producenci sprzętu, którzy uczestniczyli w oryginalnej instalacji innych widocznych części zamiennych (części optycznych, lusterek itp.), będą zatem mogli sprzedawać części jako producenci.

4.2. Koszt ochrony wzorów

4.2.1. EUIPO dysponuje internetowym systemem zgłaszania wzorów, w którym wskazano, że obecny koszt wynosi od 350 EUR wwyż. EKES przypomina, że zarejestrowany wzór wspólnotowy zachowuje ważność przez początkowy okres 5 lat począwszy od daty zgłoszenia i że może być przedłużany co 5 lat przez okres nie dłuższy niż 25 lat.

4.2.2. Do kosztów zgłoszenia dochodzą trzy rodzaje opłat:

- opłata za rejestrację w wysokości 230 EUR, która może zostać podwyższona o dodatkową opłatę za rejestrację w wysokości 115 EUR za 2–10 dodatkowych rejestracji oraz o 50 EUR za więcej niż 10 rejestracji,
- opłata za publikację w wysokości 120 EUR, która może wzrosnąć o 60 EUR za 2–10 dodatkowych publikacji oraz o 30 EUR za więcej niż 10 publikacji,
- opłata za odroczenie publikacji w wysokości 40 EUR, która może wzrosnąć o 20 EUR za 2–10 wzorów i o 10 EUR powyżej 10 wzorów.

4.2.3. Wysokość należnych opłat zależy od dwóch czynników:

- liczby wzorów będących przedmiotem wniosku,
- odroczenia lub nieodroczenia publikacji wzoru.

4.2.4. Ich struktura odpowiada następującemu modelowi:

- opłata podstawowa za pojedynczy wzór lub za pierwszy wzór w zgłoszeniu zbiorowym,
- niższa opłata od drugiego do dziesiątego wzoru,
- jeszcze niższa opłata począwszy od jedenastego wzoru.

4.2.5. Wniosek dotyczący rozporządzenia przewiduje obniżenie do 70 EUR kosztów pierwszego odnowienia (po 5 latach) oraz ich zwiększenie do 140 EUR w przypadku drugiego odnowienia (po 10 latach), do 280 EUR w przypadku trzeciego odnowienia (po 15 latach) i do 560 EUR w przypadku czwartego odnowienia (po 20 latach). Suma opłat za pierwsze dwa odnowienia odpowiada opłatom w obecnej wysokości, czyli łącznie 210 EUR, lecz kolejne opłaty za odnowienie znacznie wzrastają.

4.2.6. Ta propozycja nie wydaje się tak korzystna dla MŚP i poszczególnych twórców, jak się stwierdza w dokumencie. W związku z tym EKES wzywa do obniżenia kwot dla MŚP i poszczególnych twórców, w stosownych przypadkach – proporcjonalnie do ich obrotów.

4.2.7. Ponadto EKES jest zdania, że zmiana struktury opłat polegająca na łączeniu opłat za publikację i rejestrację nie pozwoli na obniżenie całkowitych kosztów opłat.

4.3. **Zniesienie wymogu „tej samej klasy”**

4.3.1. Nawet jeśli zgłoszenie może dotyczyć kilku wzorów, muszą one koniecznie być zawarte lub zastosowane w produktach należących do tej samej klasy zgodnie z wymogiem tzw. „tej samej klasy”. Te klasy zostały ujęte w wykazie zwanym „klasyfikacją lokarneńską”.

4.3.2. Zgodnie z art. 2 ust. 1 porozumienia z Locarno klasyfikacja lokarneńska „ma charakter wyłącznie administracyjny” i obejmuje:

- wykaz klas i podklas,
- alfabetyczny wykaz towarów, w których znalazły zastosowanie wzory przemysłowe, ze wskazaniem na klasy i podklasy, do których należą,
- objaśnienia.

4.3.3. Przewidziane we wniosku dotyczącym rozporządzenia zniesienie wymogu „tej samej klasy” umożliwiłoby przedsiębiorstwom dokonywanie większej liczby zgłoszeń zbiorowych wzorów poprzez połączenie kilku wzorów w jednym zgłoszeniu, bez konieczności spełnienia warunku, że produkty te muszą należeć do tej samej klasy lokarneńskiej. Celem jest zachęcenie MŚP i poszczególnych twórców do zgłaszania wzorów w celu ich ochrony.

4.3.4. Zdaniem EKES-u uproszczenie wynikające ze zniesienia wymogu „tej samej klasy” jest konieczne, lecz niewystarczające, gdyż należy jeszcze zwiększyć łatwość korzystania z systemów zgłaszania wzorów, proponowanych na stronach internetowych krajowych urzędów ds. ochrony własności przemysłowej oraz EUIPO.

4.3.5. Aby sprostać temu wyzwaniu i tym samym ułatwić MŚP i poszczególnym twórcom ochronę ich wzorów, urzędy mogłyby korzystać z wiedzy fachowej rzeczników patentowych.

4.3.6. Rzecznicy patentowi będą oczywiście nadal wspierać właścicieli praw w korzystaniu z ich wzorów i reprezentować ich w sporach.

4.4. Przekazanie uprawnień i przyjęcie aktów delegowanych

4.4.1. Wniosek dotyczący rozporządzenia przewiduje, że przepisy dotyczące sporów w dziedzinie prawa wzorów zostaną przyjęte w aktach delegowanych.

Dotyczy to:

- wycofania i zmiany wzoru (art. 47a i 47b),
- postępowania o unieważnienie (art. 53a),
- postępowania odwoławczego od decyzji Urzędu (art. 55a),
- postępowania ustnego przed Izbą Odwoławczą Urzędu (art. 64a),
- postępowania dowodowego (art. 65a),
- zawiadomienia o decyzjach i wezwaniach (art. 66a),
- procedury przekazywania informacji Urzędowi (art. 66d),
- sposobu obliczania i długości terminu postępowania (art. 66f),
- podjęcia przed Urzędem postępowania (art. 67c),
- pełnomocnictwa zawodowego w Urzędzie w przypadku sporu (art. 78a),
- wnoszenia opłat i należności (art. 106aa).

4.4.2. EKES jest zdania, że niewłaściwe jest wykorzystywanie art. 290 TFUE do opracowywania przepisów dotyczących sporów i odwołań od decyzji Urzędu, ponieważ akt delegowany ma na celu jedynie uzupełnienie aktu podstawowego i musi odnosić się wyłącznie do elementów innych niż istotne. Przepisy, o których mowa, odnoszą się do praw zapisanych w tytule VI Karty praw podstawowych Unii Europejskiej dotyczącym wymiaru sprawiedliwości, w tym w szczególności art. 47 w sprawie prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu. Nie można ich zatem uznać za elementy aktu podstawowego inne niż istotne.

Bruksela, dnia 22 marca 2023 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
